

VÅR 2007

KONJUNKTURBAROMETER FOR NORD-NORGE

Mange muligheter – få hender

- Mangel på arbeidskraft
- Sterk vekst i sysselsettingen
- I Nord-Norge blir vi flere yngre og eldre, men mister den mest produktive arbeidskraften
- Nordområdesatsingen skaper mange muligheter, og et OL i Tromsø vil gi enda flere
- Kompetanse er driver for fremtidig vekst

NYSTATER

Investerer tre mrd. i nord

1. mai 2007

De tre største energi selskaper i verden har investert tre milliarder kroner i nordnorske olje- og gassfelt i løpet av de siste tre månedene.

Investeringen er en del av en større plan for å utvide produksjonen av olje og gass i nordnorske felt. De tre selskaperne er ExxonMobil, Shell og Statoil.

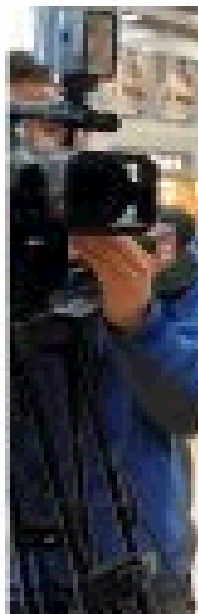
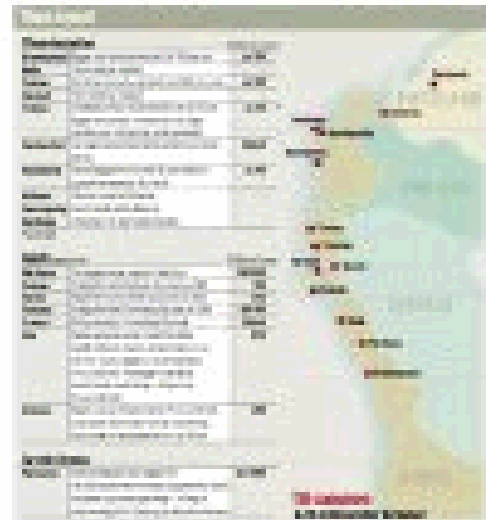
De tre selskaperne har investert tre milliarder kroner i nordnorske olje- og gassfelt i løpet av de siste tre månedene.

De tre selskaperne har investert tre milliarder kroner i nordnorske olje- og gassfelt i løpet av de siste tre månedene.

De tre selskaperne har investert tre milliarder kroner i nordnorske olje- og gassfelt i løpet av de siste tre månedene.

Loversnø i fem til åtte måneder

En snøstorm har rammet Norge og Sverige i løpet av de siste fem til åtte månedene. Snøen har vært svært mye og har gjort det vanskelig å reise.

En snøstorm har rammet Norge og Sverige i løpet av de siste fem til åtte månedene. Snøen har vært svært mye og har gjort det vanskelig å reise.

Red. Olsen Energy ASA

FINANS / INVESTOR RELATIONS

DELPHI

Norsk økonomi

- Lengste høykonjunkturperiode siden 70-tallet
- Flere forhold tilsier en utflating i veksten:
 - Knapphet på arbeidskraft
 - Økt rentenivå
 - Svakere internasjonal vekst
- Arbeidsinnvandring virker dempende på lønns- og prisveksten som normalt følger en høykonjunktur

Nordnorsk økonomi

- Sterk vekst i sysselsettingen
- Produksjonsvekst i de fleste næringer
- Kapasitetsgrensen er nådd for en rekke næringer
- Norges Bank venter fortsatt vekst i 2007
- Reallønnsvekst i husholdningene fører til både økt forbruk og mer sparing

Ta i bruk mulighetene

Muligheter

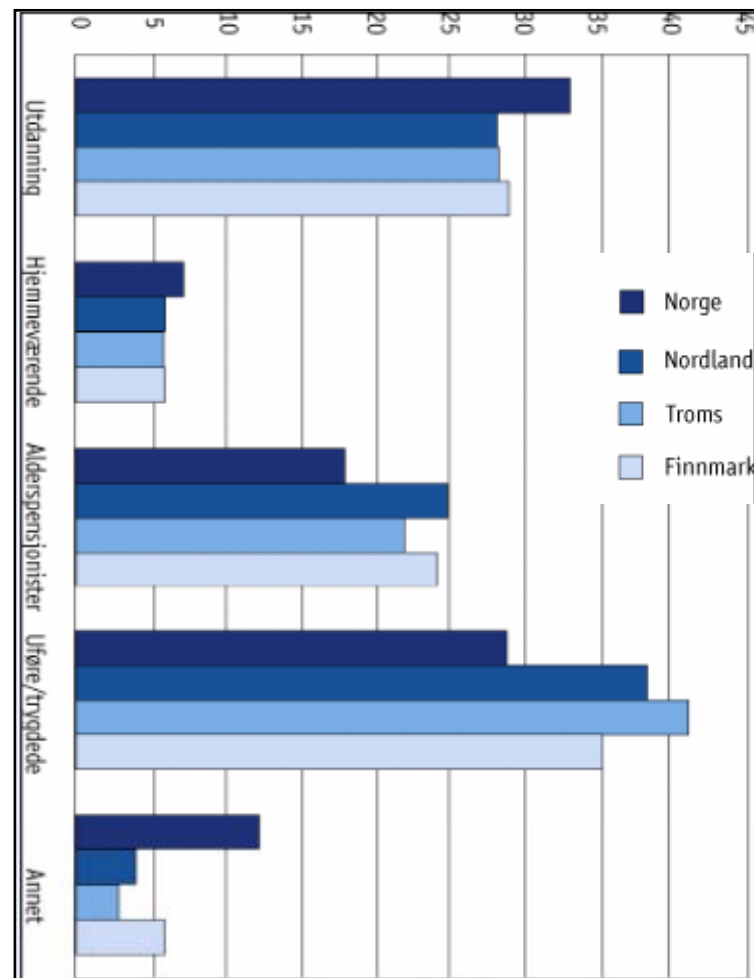
- Kompetanse som drivkraft for fremtidig vekst
- Helhetlig forvaltning av nordlige havområder
- Nærhet til Russland, både som marked og leverandør av kompetanse

Utfordringer

- Tilgang på arbeidskraft og riktig kompetanse
- Markedsposisjonering og kunderelasjoner
- Bruke kompetansen der den skaper vekst

Utfordring for fremtidig arbeidskraft

- Befolkningen øker lite frem til 2010 i Nord-Norge
- Det blir flere unge og eldre
- Det blir færre i mest yrkesaktiv alder (30-40 år)
- Nord-Norge har færre under utdanning, flere pensjonister og trygdede i forhold til resten av landet

Arbeidsmarkedet

- Mange nye jobber
- Hammerfest-regionen har det strammeste arbeidsmarkedet
- Stor mangel på helsepersonell, og prosjektledere/ingeniører i industri og bygg

	Nord-Norge	
Helt ledige	6.118	2,6 %
På tiltak	1.572	0,7 %
Brutto ledige	7.690	3,3 %
Stramhetsindikator (br ledige pr tilgang stilling)	4.352	1,8

Kilde: NAV, april 2007

Logg
deg på!
www.greaterstaying.com

ER DU
KLAR FOR
NESTE
SKRITT?

Prøv noe nytt! Flytt på kroppen, få nye impulser og kanskje gi karrieren et kraftig dytt fremover. Stavanger-regionen er et av de mest ekspansive områdene i Norge. Her finner du en region som oversømmes av jobber og muligheter. Investeringsviljen i næringslivet er stor og det satses innen et vidt spekter. Vi legger til rette for at folk skal trives. Kort sagt, du finner en region som er åpen, energisk og nyskapende. Vi trenger flere kreative mennesker! Har du noe å bidra med? Kom og realiser drømmene dine.

Vi skal være best på nyskaping og innovasjon!
I 2005 utarbeidet Stavanger-regionen sammen med det private næringsliv, skoleingen- og utdanningsinstitusjoner og det offentlige en ny næringsplan som mot 2020 har som mål å være på øst størst konkurransekraft og verdiskapning i landet. Vi skal nemlig få posisjonen som Norges matregion og Europas energihovedstad. I tillegg til dette har Stavanger-regionen den største befolkningsmessige veksten, størst sysselsetting, mange nyetablerte og velutviklede, god lønnsomhet i næringslivet og en høy andel privat næringsliv. Et godt globalt næringsliv i hurtig forandring vil stille store krav til omstilling. Derfor trenger regionen enda flere kreative hoder for å nå målene.

Norges tredje største region!

Stavanger-regionen er en av de største og viktigste nærings- og bostedsregionene i Norge, med rundt 300.000 innbyggere. Regionen kalles ofte for 20-minutters regionen. På kort tid kan du komme deg fra den ene enden til den andre, fra strendene ute ved Nordstøen til

**STAVANGER
REGIONEN**
NÆRINGSUTVIKLING
For mer informasjon på
www.greatst stavanger.com

MER ENN
2000
LEDIGE JOBBER I
STAVANGER REGIONEN

KEKERNER OFFSHORE
 PARTNER
 WWW.KEKERNER.COM
 ACRERGY NORWAY AS
 WWW.ACRERGY.COM/PUBLI-
 C/CAREERZONE
 BAKER HUGHES
 WWW.BAKERHUGHES.COM
 CONOCO PHILLIPS NORGE
 WWW.CONOCO-PHILLIPS.NO
 ENI NORGE
 WWW.ENINORGE.NO
 EXCON MOBILE
 WWW.EXCON.MO
 HALLIBURTON/LANDMARINE
 WWW.JOBRIIA.HALLIBURTON.NO
 NATIONAL OILWELL
 NORWAY AS
 WWW.NOILWELL.COM
 NOFSE SERVICE
 WWW.SHELL.COM
 OFFSHORE & MARINE ASA
 WWW.O-M-N.NO
 OLINRO
 WWW.OLINRO.NO
 SCHLUMBERGER
 WWW.SCHLUMBERGER.COM
 SMDWIG ASA
 WWW.SMDWIG.NO
 STATOIL ASA
 WWW.STATOIL.COM
 TALISMAN ENERGY
 NORGE AS
 WWW.JOBRIIA.TALISMAN.NO
 TEKKAT NORGE
 WWW.TEKKAT.COM/TEKKAT
 TOTAL E&P NORGE AS
 WWW.TOTAL.NO
 VETCO AIBEL AS
 WWW.VETCO.COM
 WEATHERS NORGE AS
 WWW.WEATHERS.COM

ERNST & YOUNG AS
WWW.ERNSTYOUNG.NO
GILDE VEST
WWW.GILDE.NO
HELI-ONE EUROPE
WWW.HELI-ONE.CA
LAERDAL
WWW.LAERDAL.COM
LYSE
WWW.LYSE.NO

DNB NOR BANK ASA
WWW.DNB.NOR.NO
FOLKIS BANK
WWW.FOLKIS.NO
GE MONEY BANK
WWW.GEMONEYBANK.NO
SKAGEN FONDENE
WWW.SKAGENFONDENE.NO
SPAREBANK 1 SR-BANK
WWW.SR-BANK.NO

PETROLEUMSTILSYNET
WWW.PTIL.NO
IRIS
WWW.IRIS.NO
UNIVERSITETET
WWW.UIS.NO
STILL I ÅR 2000

TAVANGUER
 WWW.TAVANGUER.KOMMUNE.NO
 TIME
 WWW.TIME.KOMMUNE.NO
 RENNESØY
 WWW.RENNESØY.KOMMUNE.NO
 SOLA
 WWW.SOLA.KOMMUNE.NO
 KLEPP
 WWW.KLEPP.KOMMUNE.NO
 GJESDAL
 WWW.GJESDAL.KOMMUNE.NO
 RANDA BERG
 WWW.RANDA.BERG.KOMMUNE.NO
 FINNØY
 WWW.FINNØY.KOMMUNE.NO
 SANDNES
 WWW.SANDNES.KOMMUNE.NO
 FORSAND
 WWW.FORSAND.KOMMUNE.NO
 STRAND
 WWW.STRAND.KOMMUNE.NO
 KVITØY
 WWW.KVITØY.KOMMUNE.NO
 HÅ
 WWW.HÅ.KOMMUNE.NO

Antall ledige stillinger i Stavanger regionen har økt til 10.000 på 6 mnd.

MER ENN

10.000

LEDIGE JOBBER I
STAVANGER-REGIONEN

FINNOY KOMMUNE
WWW.FINNOY.KOMMUNE.NO
FORSAND KOMMUNE
WWW.FORSAND.KOMMUNE.NO
GJESDAL KOMMUNE
WWW.GJESDAL.KOMMUNE.NO
KLEPP KOMMUNE
WWW.KLEPP.KOMMUNE.NO
KVITØY KOMMUNE
WWW.KVITØY.KOMMUNE.NO
RANDA BERG KOMMUNE
WWW.RANDBERG.KOMMUNE.NO
RENNESØY KOMMUNE
WWW.RENNESØY.KOMMUNE.NO
SANDNES KOMMUNE
WWW.SANDNES.KOMMUNE.NO
SOLA KOMMUNE
WWW.SOLA.KOMMUNE.NO
STAVANGER KOMMUNE
WWW.STAVANGER.KOMMUNE.NO
TIME KOMMUNE
WWW.TIME.KOMMUNE.NO

ACERGY NORWAY AS
WWW.ACERGY-GROUP.COM
AIBEL
WWW.AIBEL.COM
AKER KVERNER OFFSHORE PARTNER
WWW.AKEROFFB.NO
BAKER HUGHES
WWW.BAKERHUGHES.NO
DONG ENERGY
WWW.DONGENERGY.NO
ENI NORGE
WWW.ENINORGE.NO
FABRICOM
WWW.FABRICOM.NO/JOBB
KEPPEL NORWAY AS
WWW.KEPPELNOIRWAY.COM
LYSE
WWW.LYSE.NO
NATIONAL OILWELL VARCO
WWW.NOI-NOIRWAY.NO
NORSKE SHELL
WWW.SHELL.NO
OCEANEERING AS
WWW.OCEANEERING.NO
OILINFO
WWW.OILINFO.NO
PETORO
WWW.PETORO.NO
PETROLEUMS TILSYNET
WWW.PTL.NO/JOBB
SCHLUMBERGER
WWW.SLR.COM
STATOIL ASA
WWW.STATOIL.COM
SUBSEA 7
WWW.SUBSEA7.COM
TALISMA ENERGY NORGE AS
WWW.TALISMA-ENERGY.NO
TECHNIP NORGE AS

TI TUSEN GRUNNER
FOR Å FLYTTE TIL
STAVANGER-REGIONEN!

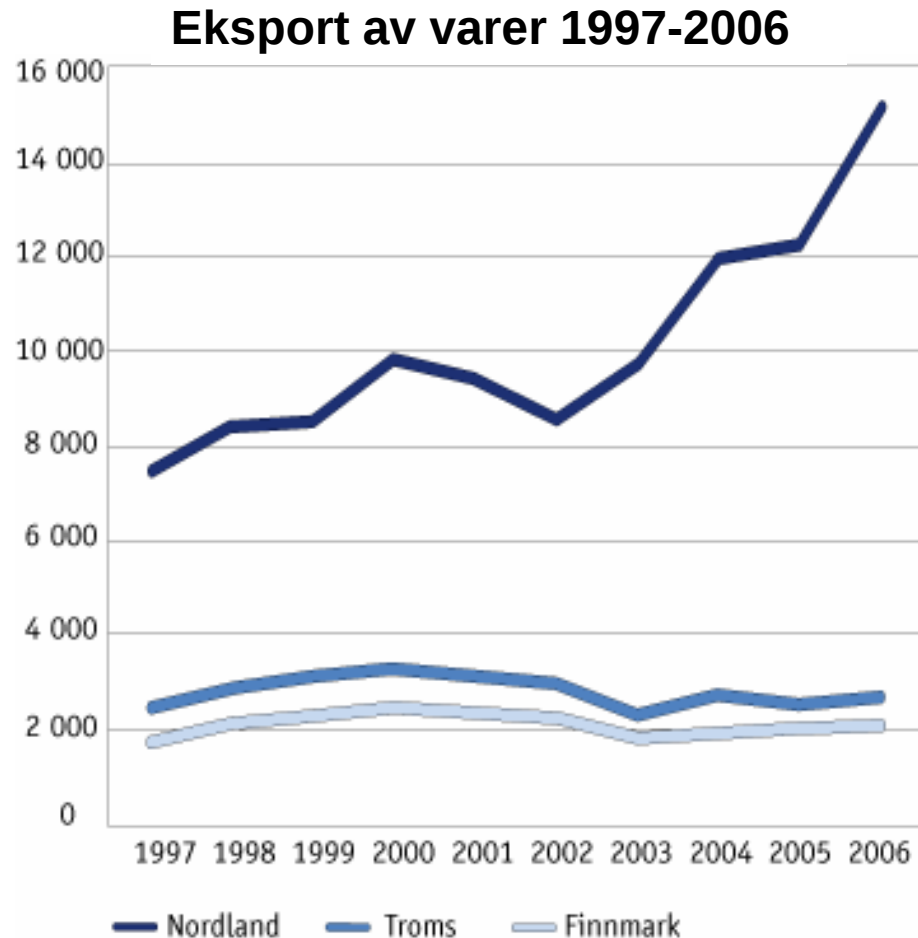
www.greaterstavanger.com

Kraftig vekst i eksport av varer

- Norge har hatt et rekordstort handelsoverskudd i 2006
- EU er viktigste handelspartner
- Kina som handelspartner får økende betydning både for Norge og Nord-Norge
- Konkurransesevnen i norske bedrifter svekkes på grunn av høyere rentenivå og lønnsvekst enn våre handelspartnere

Eksport av varer

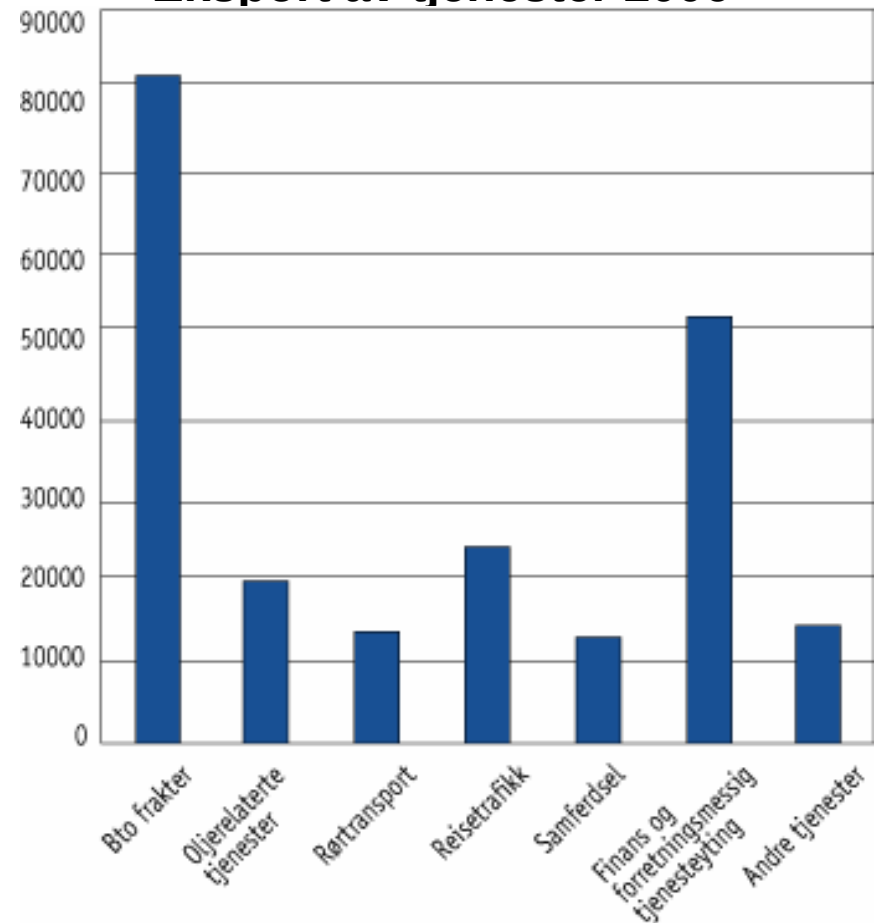
- Eksportverdien til Nordland følger samme utvikling som Norge
- Nordland eksporterer flere varer til flere markeder
- Troms og Finnmark er sårbare da 25% av eksporten er sjømat til Danmark

Eksport av tjenester

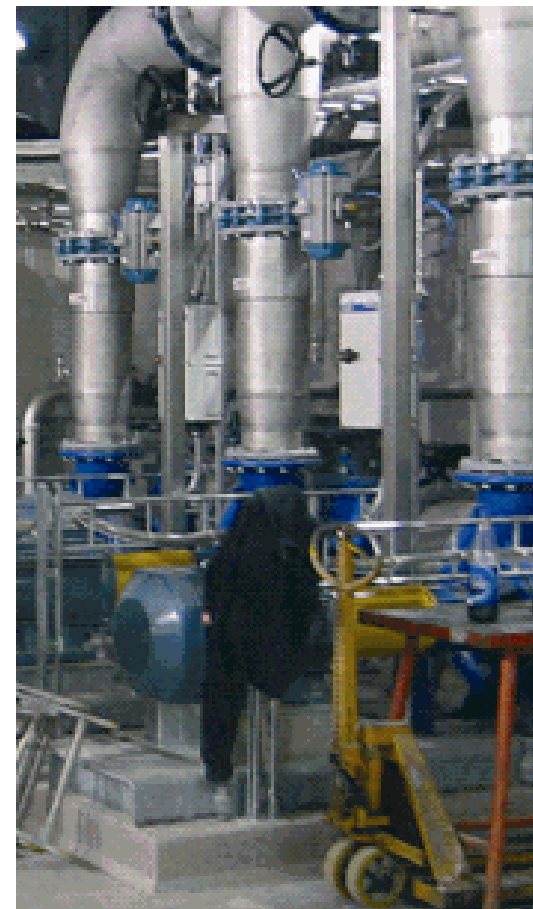
- I 2005 ble eksport av reiselivsprodukter i Nord-Norge estimert til 3 mrd
- Eksportretta tjenesteyting er et vekstområde

Eksport av tjenester 2006

Industrisuksess i globale markeder

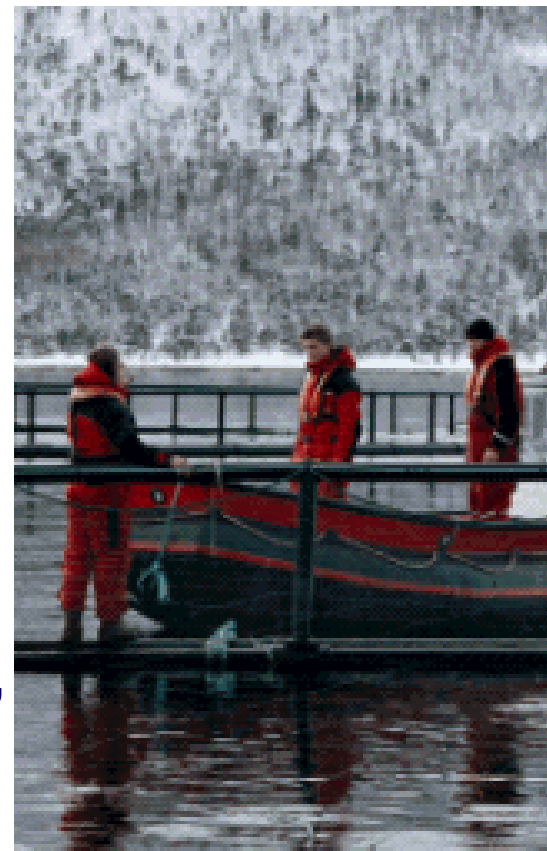
- Langsiktige investeringer og kompetanseutvikling gjør at Nordland er godt rustet for framtiden
- Kun Nordland har bedrifter >250 ansatte
- 65% av bedriftene har <10 ansatte
- Nærings- og nytelsesmiddelindustrien, herunder sjømat, er dominerende i alle fylkene

Gode tider i oppdrett

Stor variasjon i driftsmargin

- Oppdrett > 35%
 - Fiskeindustri < 2%
 - Fiskeri < 19 %
-
- Oppdrett opplever gode priser, men har begrenset tilgang på smolt
 - Fiskeindustri satser mer på fersk fisk, men har fortsatt lav inntjening
 - Fiskeri drar fordel av gode torskpriser, men øker kapitalbindingen

Fra tre til én?

Reiselivet har ingen felles merkevare:

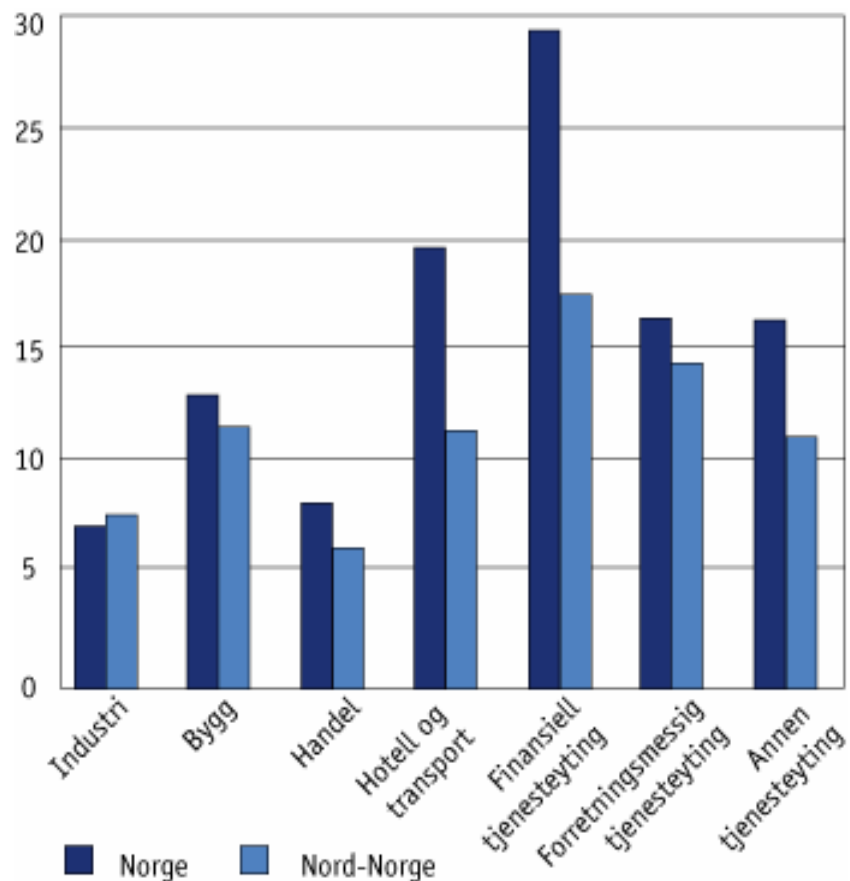
- Norwegian Lapland
- En smak av det arktiske Norge
- Opplev verdens vakreste kyst
- Bransjen drøfter felles profilering
- Kan disse tre merkevarene forenes?

Vi blir ikke flere som skal forbruke mer

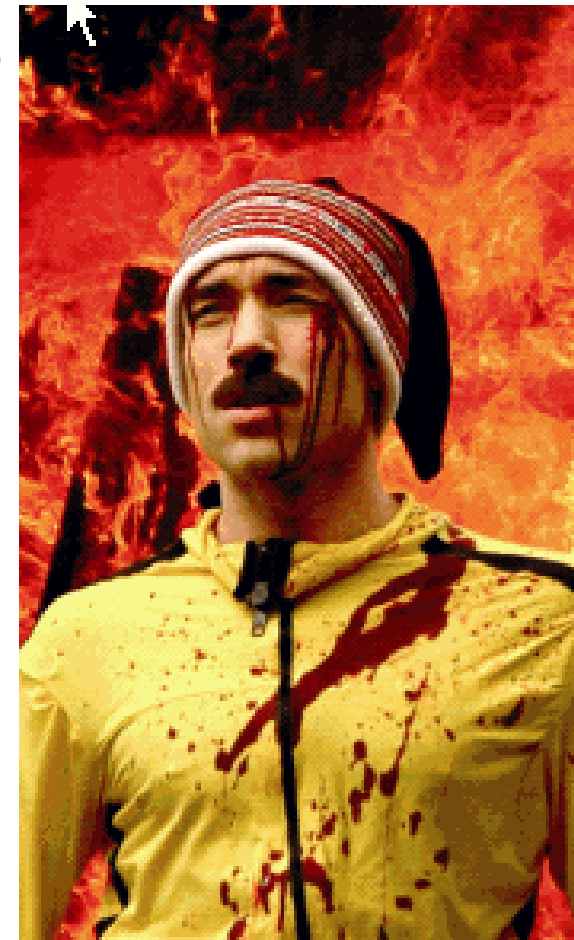
- Kompetansekrevende næringer er drivkraften bak økonomisk vekst
- Veksten må komme gjennom leveranser til markeder utenfor landsdelen
- Konkurransesevnen styrkes ved å operere i større markeder

Nyetablerte bedrifter etter bransje, 2006

Statlig politikk og regionalmelding

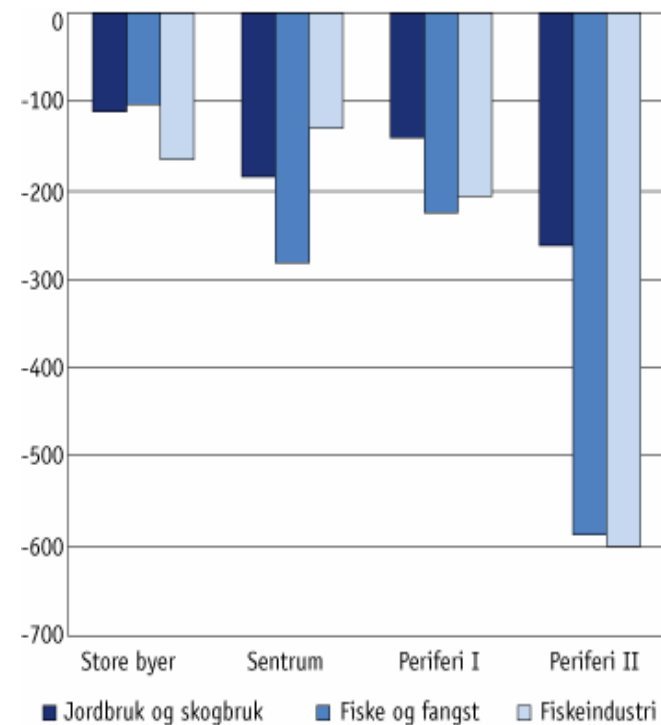
- Kommunene har fått økte overføringer
- Regionmeldinga ser på nye regiongrenser som vil medføre overføring av statlig myndighet
- Statlig politikk er fortsatt viktig for landsdelen

Færre sysselsatte i primærnæringer

- I perioden 2000-2005 er det blitt 3000 færre sysselsatte innenfor primærnæringene i Nord-Norge
- Reduksjon i sysselsetting i periferi-kommunene forklares i stor grad av nedgang i sysselsetting innenfor primærnæringene

Endring i sysselsetting i ulike primærnæringer 2000-05

Norges neste oljeprovin?

- Det er en pågående diskusjon om ilandføring gir størst lokal verdiskaping og sysselsetting
- Det finnes mange muligheter for nordnorske bedrifter innenfor russisk oljesektor
- Murmanshelf er et nettverk for leverandørbedrifter til oljeindustrien i Nordvest-Russland
- 10 av 14 norske bedrifter i Murmanshelf er lokalisert i Nord-Norge

Stagnasjon i byggesektoren

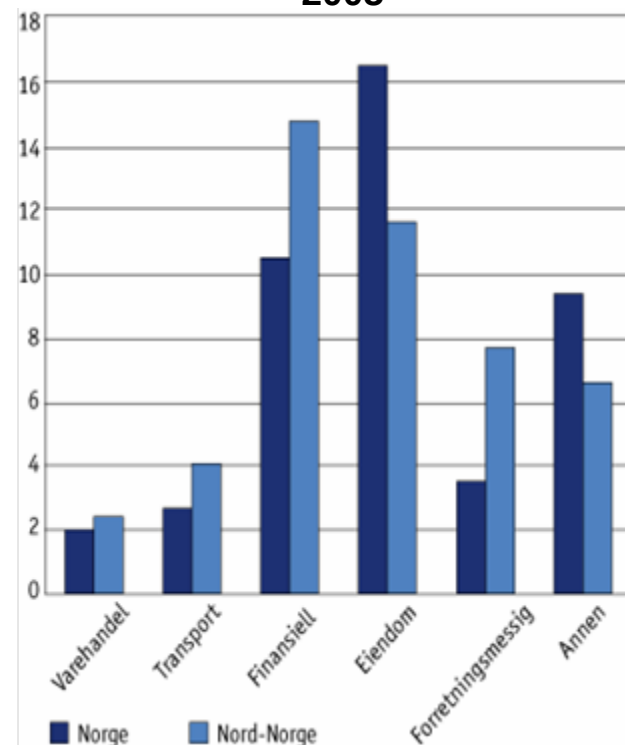
- Mangel på arbeidskraft og byggematerialer hemmer vekst i næringa
- Utenlandsk arbeidskraft har bidratt til å holde aktiviteten på et høyt nivå
- Nord-Norge har unngått den sterke økningen i konkurser som andre deler av landet har

Gode tider for privat tjenesteyting

- Svært mye av privat tjenesteyting er rettet mot lokale og regionale marked
- Gode driftsresultat innen flere tjenesteytende bransjer i 2005
- Høyest etableringsrate i 2006 innenfor tjenesteytende næringer i Nord-Norge

Driftsmargin i privat tjenesteyting
2005

Må tenke på 2019 allerede nå

- Utbyggingsfasen medfører 6000 nye, midlertidige arbeidsplasser i 2 år
- Planlegging og gjennomføring krever kompetent arbeidskraft
- Etterbruk av kompetansen i landsdelen blir en stor utfordring
- Derfor bør Nord-Norge og Tromsø planlegge for 2019
- Må ikke gå utover utvikling og etablering av øvrig næringsliv

Festen er ikke over

- Økonomisk høykonjunktur og sterkt fokus på Nordområdene bidrar til rekordhøyt aktivitetsnivå i landsdelen
- Det er ingen indikasjoner på sterk oppbremsing i økonomien
- Norges Bank forventer redusert veksttakt de neste årene

Kompetanse fremmer vekst

- Næringslivet i Nord-Norge må gjøre seg attraktiv for arbeidskraft generelt og høyt utdannet arbeidskraft spesielt
- Kompetansesarbeidsplasser blir viktigste driver for økonomisk utvikling
- Bedrifter styrker sin konkurranseevne ved å satse utenfor landsdelen

VÅR 2007

KONJUNKTURBAROMETER FOR NORD-NORGE

Størrelse på kompetansesektoren

Angir en regions kompetansestyrke

